

עין משפט ונר מצוה

קבו א מיי פ"א מה'ל שמיטה ה"א סמג עשין קג טו"ע יו"ד סי' יג טע"ז ה':

קבו ב מיי פ"ג שס ה"ל"ד סמג שס טו"ע יו"ד סי' כד סעיף טו:

קבו ג מיי שס ה"ל"ט ופ"ג מה'ל שאר אבות הטומאה ה"א סמג שס טו"ד סימן כז: קבו ד מיי פ"ז מה'ל פסולי מוקדשין ה"ג:

רבינו גרשום

אלא למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה בפרק השוחט מחלוקת: נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבלה. כלומר אע"ג דשחיטה חשובה כמחה: מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה דרינו למלוק בצפורן ויזין דמלק בסכין פסל את המליקה וחשוב כמא מאליו ונשברה מפרקת ורוב בשר עמה: ואי אמרת טרפה וכו' כלומר ואי אמרת נשברה מפרקת ורוב בשר עמה ושחיטה טרפה תהני לה סכין במליקה דנשבר' מפרקת לטורה מיד נבילה: אמרי התם בשנשברה משום דלאו שחיטה היא כלל כו' כלומר אפי' הימא נשברה מפרקת ורוב בשר עמה ושחיטה אינה אלא טרפה ואי אמרת במליקה נמי תהני לה סכין לטורה מיד נבילה משום דלאו שחיטה היא מפני שהוא מחליד שחוקת היסנים מטטה למעלה: ובה אמר מפני שהוא דורס. כלומר שאינו מוליך ומביא דאין דינה של מליקה להיות מוליך ומביא: מאן דאמר מפני שהוא מחליד מ"ט לא אמר מפני שהוא דורס קסבר מוליך ומביא כשר וחוא היה מוליך ומביא: לאפוקי חך דמגלי. כלומר שובר מפרקת ואח"כ מוליך ג"א (מולקן הסימנין: וכי מתה עומד ומולק כלומר אגן אמרינן נשברה מפרקת ורוב בשר עמה [נבלה] והוא שובר מפרקת ורוב בשר עמה מתחילה קודם שימלוק: אי הכי עור נמי. כלומר עור נמי יהא מבדיל: כל המעכב בשחיטה וכו' ועור אינו מעכב בשחיטה דאי העור פגום במקום שחיטה אין שחיטתן פסולה אלא אימא כל שישנו בשחיטה וכו' ועור אינה בכלל שחיטה

ב:

מפני שהוא מחל"ד. פירש בקונטרס לאחר שנפרקו פרקי הענטשן כשנעץ הסכין תחת הענטס לפי שאין הענטס מתפשט לכאן ולכאן כדרך שאר צית השחיטה כשחוטכין אותו אלא עומד במקומו וכשחוקתן הסכין תחת הענטס הויא חלדה ^ט (ולפיכך) [ולפירושו] לא איירי בסכין רחבה ונראה דחשיב חלדה לפי ששוחט הסימנין ממטה למעלה ואפי' בסכין רחבה וצנחים פרק חטאת העוף (דף סח:.) פי' בקונטרס דמחליד לפי שנועץ ראשו של סכין משום שאינו רואה לתתוך רוב בשר קודם הסימנים וכאן א"א לומר כן דקרי ליה מחליד אף על גב דס"ד שחוקתן רוב בשר:

ותיקשי דך עולת העוף דבעיא שני סימנין. צין לרצון צין לר' אלעזר ^ט פרק דפי' בקונט':

שמואל כל הכשר בשחיטה כנגדו בעורף כשר במליקה הא פסול פסול ההוא פליגא אמר זעירי: **י**נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבלה אמר רב חסדא אף **אנן נמי תנינא** ^גמלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה ואי אמרת טרפה הויא מליקתה זו היא שחיטתה תהני לה סכין לטורה מידי נבלה אמרי התם משום דלאו שחיטה היא כלל מאי טעמא רב הונא אמר מפני שהוא מחליד רבא אמר מפני שהוא דורס מ"ד מפני שהוא מחליד מ"ט לא אמר מפני שהוא דורס קסבר מוליך ומביא במליקה כשר ומ"ד מפני שהוא דורס מאי טעמא לא אמר מפני שהוא מחליד אמר לך חלדה היכי דמי ^גבחולדה הדרה בעיקרי בתים דמכסיא הכא הא מוגליא אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי וכי מתה עומד ומולק א"ל אביי ותקשי לך עולת העוף דבעיא שני סימנין וכי מתה עומד ומולק אמר ליה התם כדי לקיים בה מצות הברלה אי הכי עור נמי כל המעכב בשחיטה מעכב בהברלה וכל שאינו מעכב בשחיטה אינו מעכב בהברלה והא מיעוט סימנין לריבנן דלא מעכבי בשחיטה ומעכבי בהברלה אלא אימא כל שישנו בשחיטה ישנו בהברלה וכל שאינו בשחיטה אינו בהברלה **מכל**

הגרגרת ואח"כ שחט את הוושט פסולה שחט את הוושט ונמצאת הגרגרת שמוטה ואין ידוע אם קודם שחיטה נשמטה או לאחר שחיטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק שחיטה פסולה אלמא יש עיקור בעוף דהא בעוף קמייירי מדקתני שחט את הוושט ואח"כ נשמטה הגרגרת כשרה דעוף הכשרו בסימן אחד. ואי קשיא לך תמניתא אומניתא דהא דרמי צר יחזקאל תמניתא היא תריך הא כמאן דאמר יש שחיטה בעוף מן המורה"ש. וכיון דלא איפסיק הילכתא קיימא לן ^(י"ט ז.) צשל תורה הלך אחר המחמיר: **ורוב בשר**. שעל המפרקת מאחורי הוואר נפסקה עמו: **נבלה**. ומטמאה מיד אע"פ שהיא מפרקסת דמתה ממש היא ושחיטה דלאחר מכאן לא מטהרה לה מידי נבלה: **מלק**. עוף קדשים בסכין נבלה היא והאוכל נבלת עוף טהור מטמא צגדים שהוא לבוש בשעה שצולעה ולא צגדים שקודם לכן ולא צגדים שלבש אחר שהיא צמעה ואין לה טומאת מגע לגמרי אלא טומאת בליעה זו לבדה וכולה ילפינן לה בתורת כהנים [אחרי פרק יא] מנבלה וטרפה לא יאכל לטמאה זה (ויקרא כג) וכתוב נמי (שס ז') והנפש ^א אשר תאכל נבלה וטרפה צאורה וצגר וכבש צגדיו ורחץ צמים וטמא עד הערב וטהר ובעוף משחטני קרא דתניא ^ב (לקמן דף ק) יכול תהא נבלת בהמה מטמאה אצית הצליעה כגון תחב לו חצירו בצית בליעתו והוא לא נגע זה אשלא נטמא במגעו וטומאת צית הקתרים לא מטמאי טומאת מגע ובטומאת משא נמי אינו טמא שלא זו עד שצלעה ת"ל לא יאכל לטמאה זה זה משמע מיעוטה מי שאין לה טומאה אלא אכילתה כדכתוב לא יאכל וכתוב זה כלומר צו צצצליעה ולא צאחרת יאחא נבלת בהמה משטמאה במגע ^ג כדכתוב (ויקרא יא) והנוגע בנצלתה וגו' הלכך על כרחך בעוף משחטני יכול נבלת העוף טממא מן הכתוב מהאי קרא ונבלת בהמה מק"ו מה העוף שאינו טממא במגע ובמשא מטמא בצית הצליעה בהמה שמתמאה כו' ת"ל זה זה אהא מייטמא בצית הצליעה ואי אהא מייטמא בנבלת בהמה בצית הצליעה ואס כן למה נאמר בצמהה והאוכל מנצלתה (שס) ליתן שיעור לנוגע ולנושא כשיעור אכילה דהיינו כזית וכולה מילתא מפרש התם דאין לה טומאה לנבלת עוף טהור אלא זו בלבד: ואי אמרם. נשברה מפרקת ורוב בשר עמה טרפה צעלמא הוה ולא נבלה והא מליקת סכין כיון דלאו מליקה היא והו"ל כשובר מפרקתו כשמגיע לסימנין וחוקתן בסכין הרי זו כשוחט את הטרפה וקיימא לן כהעור והרועב ^(לקמן דף קמ: ז') טרפה ששחטה אינה מטמאה ואע"ג דצשל מוקדשים אמרינן התם (קב:) דמטמאה והאי עוף נמי דקדשים היא ההיא מדרבנן היא ובהמה אצל טומאת צית הצליעה דעוף דמדלאורייתא היא לית לה דהתם אמרינן דטומאה מדרבנן צעלמא הוא: **מליקה הוא: מליקה הוא: מליקה הוא** ^א **הוא שחיטה**. דהא בסכין היה וכשר לשחיטה: **סהני לה סכין**. כשמולק הסימן בסכין לטירה מידי נבלה. ואי קשיא לותציה ממתני' דקתני במתני' השוחט מן העורף שחיטתו פסולה טעמא משום שצירת מפרקת היא ואיכא למימר דטרפה היא ולא נבלה: **שהוא מחליד**. לאחר שנפרקו פרקי הענטס ננעץ הסכין תחת הענטס לפי שאין הענטס מתפשט לכאן ולכאן כדרך שאר צית השחיטה כשחוטכין אותו אלא עומד במקומו וכשחוקתן הסכין תחת הענטס הויא לה חלדה: **מפני שהוא דורס**. ממש ולא מוליך ומציא דלאמרן לעיל (דף ב.) קוץ יורד וזו היא מלואה: **מוליך ומציא במליקה כשר**. וההיא דמלק בסכין סתמא קתני לא שגא קוץ יורד ולא שגא מוליך ומציא: **בעיקרי צמים**. קרו"ט בלע"ז: **הא מיגליא**. דאע"פ שאין הענטס מתפשט כל כך לגלות צית השחיטה מיהו הסכין נראה ומגולה כל זמן חתיכתו: **אי קשיא**. בהא מילתא דזעירי: **הא קשיא לי**. כיון דאמרת נבלה אלמא מתה היא הא דאמר רחמנא מליקה כשרה בקדשים ובעינן חתיכת סימנין דלקמן (דף סא:.) **וכי**. לאחר שהיא כמתה בשצירת הענטס ורוב בשר למא שער עומד ומולק שוב הסימנין אי אמרת בשלמא טרפה צעלמא הווי אי נשברה בלא מליקה אצל חיותא מיהא אית בה מש"ה הויא מליקת סימנין מליקה וטרפה ליכא למימר וישזה דרך הכשרה דאס לא שגה והניחה לאחר שעשה זה מעשה ^ב אין כאן טרפות וכן בכל השוחטין משנקב הוושט יש כאן מעשה טרפה וכי גמר שחיטתו מיתכשרא אס לא שגה שיעור שהייה אלא לזעירי דחשיב לה מתה מה הוא עומד ומולק: **וסקשי לך עולת העוף**. דאמרין לקמן בשמעמין ^[כא] דבעיא צ' סימנים: **וכי מסה עומד ומולק**. דהא יאודאי עוף צחד סימן מתה ואמאי מעכב שני: **הסס**. לאו משום מליקה הוא אלא לקיים מלות הגדלה כדילפינן לקמן בשמעמין ^[כא] מומלקן והקטיר ^[א] מה הקטרה הראש צעלמו והגוף צעלמו אף מליקה הראש צעלמו והגוף צעלמו: **אי הכי עור נמי**. לבדיל ויחמוך כל הראש אלמא תניא לקמן (דף סא.) שנים לרבנן ורוב שנים לר' אלעזר צר ר"ש אצל עור ליכא למ"ד: **כל המעכב בשחיטה**. עור אינו מעכב שחיטה שאינו קודם שחיטה ניטל כל העור כשרה אצל סימנין שחיטה תלה זהו רחמנא ולכתחלה כולוהו צעי כדתנן לקמן בהשוחט (דף ס.) הלכך גצי הצדלה מעכבי: **והא מיעוט סימנים לרבנן**. דלפני לקמן בשמעמין אדרבי אלעזר צר ר"ש ואמרי דלא תסגי ברוב שנים אלא א"כ גמר כולן ואף על גב דלא מעכבי בשחיטה:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

אצל למ"ד יש שחיטה לעוף מן הסורה. מתורה שנמסרה למשה על פה דהיינו הלכה למשה מסיני. ורבי אמרה דפליג אדרבי אלעזר צפ' השוחט (לקמן דף קמ.) דתניא רבי אומר וצחת כאשר צויתך ^[נדבשים יצ] מלמד שננטווה משה על הלכות שחיטה צעל פה ואע"פ שלא כתבו בתורה על הוושט ועל הקנה ועל רוב אחד צעוף ועל רוב שנים בצבהמה אלמא יש שחיטה לעוף ^א: **אדרבה אפכא מסתברא למ"ד** ^[יש] **שחיטה העוף מן הסורה איכא למימר דהכי אגמריה דאין עיקור: ואפי' למ"ד**. דיליף ליה התס"ז בהיקשא מזהא תורת הצבהמה והעוף ^ב וגמר לעוף מצבהמה מנ"י למימר דכיון דהזכרה שחיטת העוף צסיני דהא היקישא צסיני נאמרה אגמריה רחמנא למשה על פה דלענין עיקור לא ליהוי צבהמה: **אלא למ"ד אין שחיטה לעוף מן הסורה אלא מדברי סופרים מהינן גמר לה**.

כלומר אהיכא סמכי דאנן ^ג דתקון ליה שחיטה מצבהמה גמרו הילכך כולה מלתא ^ד צבהמה תקון: **"רבין צר קימי**. שס חכס: **לא אמרן אלא במליקה**. דכיון דדרסה וחלדה לא פסלי זה עיקור סימנים נמי לא פסלי זה אצל שחיטה כו': **כל הכשר כו'**. כל הוואר הכשר לשחיטה כשר למליקה מאחוריו: **הא פסול פסול**. ואי צואר שנעקרו סימנין פסול לשחיטה היכי מתכשר במליקה: **ההוא**.

דרבי ירמיה פליגא ^ה אדרבין צר קימי דרבי ירמיה סבר דאף לשחיטה אין עיקור ולית הילכתא כמתניתא דרמי צר יחזקאל דהא תניא צפיריקין דלקמן (דף קמ.) שחט את הוושט ואח"כ נשמטה הגרגרת כשרה נשמטה

שחיטה קודם שחיטה נשמטה או לאחר שחיטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק שחיטה פסולה אלמא יש עיקור בעוף דהא בעוף קמייירי מדקתני שחט את הוושט ואח"כ נשמטה הגרגרת כשרה דעוף הכשרו בסימן אחד. ואי קשיא לך תמניתא אומניתא דהא דרמי צר יחזקאל תמניתא היא תריך הא כמאן דאמר יש שחיטה בעוף מן המורה"ש. וכיון דלא איפסיק הילכתא קיימא לן ^(י"ט ז.) צשל תורה הלך אחר המחמיר: **ורוב בשר**. שעל המפרקת מאחורי הוואר נפסקה עמו: **נבלה**. ומטמאה מיד אע"פ שהיא מפרקסת דמתה ממש היא ושחיטה דלאחר מכאן לא מטהרה לה מידי נבלה: **מלק**. עוף קדשים בסכין נבלה היא והאוכל נבלת עוף טהור מטמא צגדים שהוא לבוש בשעה שצולעה ולא צגדים שקודם לכן ולא צגדים שלבש אחר שהיא צמעה ואין לה טומאת מגע לגמרי אלא טומאת בליעה זו לבדה וכולה ילפינן לה בתורת כהנים [אחרי פרק יא] מנבלה וטרפה לא יאכל לטמאה זה (ויקרא כג) וכתוב נמי (שס ז') והנפש ^א אשר תאכל נבלה וטרפה צאורה וצגר וכבש צגדיו ורחץ צמים וטמא עד הערב וטהר ובעוף משחטני קרא דתניא ^ב (לקמן דף ק) יכול תהא נבלת בהמה מטמאה אצית הצליעה כגון תחב לו חצירו בצית בליעתו והוא לא נגע זה אשלא נטמא במגעו וטומאת צית הקתרים לא מטמאי טומאת מגע ובטומאת משא נמי אינו טמא שלא זו עד שצלעה ת"ל לא יאכל לטמאה זה זה משמע מיעוטה מי שאין לה טומאה אלא אכילתה כדכתוב לא יאכל וכתוב זה כלומר צו צצצליעה ולא צאחרת יאחא נבלת בהמה משטמאה במגע ^ג כדכתוב (ויקרא יא) והנוגע בנצלתה וגו' הלכך על כרחך בעוף משחטני יכול נבלת העוף טממא מן הכתוב מהאי קרא ונבלת בהמה מק"ו מה העוף שאינו טממא במגע ובמשא מטמא בצית הצליעה בהמה שמתמאה כו' ת"ל זה זה אהא מייטמא בצית הצליעה ואי אהא מייטמא בנבלת בהמה בצית הצליעה ואס כן למה נאמר בצמהה והאוכל מנצלתה (שס) ליתן שיעור לנוגע ולנושא כשיעור אכילה דהיינו כזית וכולה מילתא מפרש התם דאין לה טומאה לנבלת עוף טהור אלא זו בלבד: ואי אמרם. נשברה מפרקת ורוב בשר עמה טרפה צעלמא הוה ולא נבלה והא מליקת סכין כיון דלאו מליקה היא והו"ל כשובר מפרקתו כשמגיע לסימנין וחוקתן בסכין הרי זו כשוחט את הטרפה וקיימא לן כהעור והרועב ^(לקמן דף קמ: ז') טרפה ששחטה אינה מטמאה ואע"ג דצשל מוקדשים אמרינן התם (קב:) דמטמאה והאי עוף נמי דקדשים היא ההיא מדרבנן היא ובהמה אצל טומאת צית הצליעה דעוף דמדלאורייתא היא לית לה דהתם אמרינן דטומאה מדרבנן צעלמא הוא: **מליקה הוא: מליקה הוא: מליקה הוא** ^א **הוא שחיטה**. דהא בסכין היה וכשר לשחיטה: **סהני לה סכין**. כשמולק הסימן בסכין לטירה מידי נבלה. ואי קשיא לותציה ממתני' דקתני במתני' השוחט מן העורף שחיטתו פסולה טעמא משום שצירת מפרקת היא ואיכא למימר דטרפה היא ולא נבלה: **שהוא מחליד**. לאחר שנפרקו פרקי הענטס ננעץ הסכין תחת הענטס לפי שאין הענטס מתפשט לכאן ולכאן כדרך שאר צית השחיטה כשחוטכין אותו אלא עומד במקומו וכשחוקתן הסכין תחת הענטס הויא לה חלדה: **מפני שהוא דורס**. ממש ולא מוליך ומציא דלאמרן לעיל (דף ב.) קוץ יורד וזו היא מלואה: **מוליך ומציא במליקה כשר**. וההיא דמלק בסכין סתמא קתני לא שגא קוץ יורד ולא שגא מוליך ומציא: **בעיקרי צמים**. קרו"ט בלע"ז: **הא מיגליא**. דאע"פ שאין הענטס מתפשט כל כך לגלות צית השחיטה מיהו הסכין נראה ומגולה כל זמן חתיכתו: **אי קשיא**. בהא מילתא דזעירי: **הא קשיא לי**. כיון דאמרת נבלה אלמא מתה היא הא דאמר רחמנא מליקה כשרה בקדשים ובעינן חתיכת סימנין דלקמן (דף סא:.) **וכי**. לאחר שהיא כמתה בשצירת הענטס ורוב בשר למא שער עומד ומולק שוב הסימנין אי אמרת בשלמא טרפה צעלמא הווי אי נשברה בלא מליקה אצל חיותא מיהא אית בה מש"ה הויא מליקת סימנין מליקה וטרפה ליכא למימר וישזה דרך הכשרה דאס לא שגה והניחה לאחר שעשה זה מעשה ^ב אין כאן טרפות וכן בכל השוחטין משנקב הוושט יש כאן מעשה טרפה וכי גמר שחיטתו מיתכשרא אס לא שגה שיעור שהייה אלא לזעירי דחשיב לה מתה מה הוא עומד ומולק: **וסקשי לך עולת העוף**. דאמרין לקמן בשמעמין ^[כא] דבעיא צ' סימנים: **וכי מסה עומד ומולק**. דהא יאודאי עוף צחד סימן מתה ואמאי מעכב שני: **הסס**. לאו משום מליקה הוא אלא לקיים מלות הגדלה כדילפינן לקמן בשמעמין ^[כא] מומלקן והקטיר ^[א] מה הקטרה הראש צעלמו והגוף צעלמו אף מליקה הראש צעלמו והגוף צעלמו: **אי הכי עור נמי**. לבדיל ויחמוך כל הראש אלמא תניא לקמן (דף סא.) שנים לרבנן ורוב שנים לר' אלעזר צר ר"ש אצל עור ליכא למ"ד: **כל המעכב בשחיטה**. עור אינו מעכב שחיטה שאינו קודם שחיטה ניטל כל העור כשרה אצל סימנין שחיטה תלה זהו רחמנא ולכתחלה כולוהו צעי כדתנן לקמן בהשוחט (דף ס.) הלכך גצי הצדלה מעכבי: **והא מיעוט סימנים לרבנן**. דלפני לקמן בשמעמין אדרבי אלעזר צר ר"ש ואמרי דלא תסגי ברוב שנים אלא א"כ גמר כולן ואף על גב דלא מעכבי בשחיטה:

מסורת הש"ס

א) ג"א רבא. רש"י.
ב) [נצחים סח.] לקמן כח.
ג) [פסחים קיח:ז.]
ד) [לקמן ס:ז.]
ה) [ויקרא יא:]
ו) רבנן ב"ר.
ז) רבא.
ח) אדרבה.
ט) בפי'א טסף:
י) והא כמאן דלאר אין שחיטה לעוף מן הסורה.
יא) [ג"ל וכל נפש:]
יב) [גדה מב:]
יג) [ולקמן עד. פה:]
יד) ר"מ.

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה וכי לאחר וכו' מנשה טרפות אין כאן:
ב) תוס' ד"ה ומוקשי וכו' לר' אלעזר ברי' שמעון פריך:

לעני רש"י

קרו"ט. תורים.

מוסף רש"י

נשברה מפרקת. ואפילו מפרקסת (ובוח"ס סח.) מלק בסכין. מלק עוף קדשים בסכין נבלה. דאין מליקה אלא צצצפורן [קשון] (כח.) ומליקה לא היא דבעלמו של סין צעין, ושחיטה לא היא דלאמרין מפני שהוא מחליד ומפני שהוא דורס (ובוח"ס סח.).

שיטה מקובצת

א] אלאמא יש שחיטה לעוף מן התורה הסי"ד:
ב] הלכך כולה מלתא דעוף כבהמה תקון הסי"ד ומה"ד רבא בר קיסי:
ג] בה שלא נטמא במגעו דמעב בית הסתרים לא מטמאה ובטומאת משא נמי אינו טמא שלא זו משם עד שבליעה:
ד] וכתביב בה כלומר בוו ולא באחרת וכו'.
ה] ג"ב ג"א בקצת ס"י כלומר בבליעה:
ו] שנטמאה במגע עד שלא יאכלנה כדכתוב והנוגע בנבלתה וגומר:
ז] הוה ליה כשובר מפרקתה כשכמגיע לסימני' וחוקתן בסכין הרי זה כשוחט:
ח] מליקה וטרפה ליכא למימר שזהו דרך הכשרה דאע"ג דאם שגה והניחה לאחר שעשה בה מעשה הוויא טרפה היכא דגמריה למלחיה אין כאן טרפות:
ט] וכי מתה עומד ומולק דהא האי עוף:
טו] שפרקו פרקי הצעם נינעץ הסכין: